

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра педагогіки і психології (дошкільної та корекційної)
імені проф. Поніманської Т.І.

Методичні рекомендації
до виконання курсових робіт
з дисципліни «Логопедія»

Рівне – 2018

УДК 376-056.264(072)

М 54

Методичні рекомендації до виконання курсових робіт з дисципліни «Логопедія» / Укл. Г. М. Косарева, Н. М. Руденко, О. І. Степанова. – Рівне: РДГУ, 2018. – 32 с.

Рецензенти:

Т.С. Фасолько, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка;

Т.О. Павлюк, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) Рівненського державного гуманітарного університету.

Посібник схвалено та рекомендовано
до друку кафедрою педагогіки і психології (дошкільної та корекційної)
імені проф. Поніманської Т.І.
(протокол № 3 від 14.03.2018 р.)

Друкується за рішенням Вченої Ради педагогічного факультету РДГУ
(протокол № 3 від 21. 03. 2018 р.)

1. ХАРАКТЕРИСТИКА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Професійна підготовка фахівців спеціальної освіти передбачає виконання курсової роботи з дисциплін «Логопедія». Необхідно зазначити, що *логопедія* – це наука про порушення мовлення, методи їхнього попередження, виявлення й усунення засобами спеціального навчання й виховання. Логопедія вивчає причини, механізми, симптоматику, перебіг, структуру порушень мовленнєвої комунікації, системи корекційного впливу.

Логопедія має свій предмет та методи дослідження певних психолого-педагогічних феноменів, що необхідно враховувати при виконанні курсової роботи.

Згідно з Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України курсова робота виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, отриманих студентами під час навчання, та їхнє застосування до комплексного вирішення конкретних фахових завдань.

Курсова робота – це самостійне навчально-наукове дослідження студента, яке виконується з певної навчальної дисципліни або з окремих її розділів.

Тематика курсових робіт має відповідати завданням курсу дисципліни і тісно пов'язуватися з практичними потребами конкретного фаху. Тематику робіт затверджують на засіданні кафедри, а їхнє виконання визначається графіком навчального процесу. Науково-методичний рівень курсової роботи значною мірою свідчить про якість засвоєння студентом здобутих знань, загальну культуру та ерудицію майбутнього спеціаліста.

Основна *мета курсової роботи* – спонукати студентів до дослідницької діяльності, самостійної роботи з літературою, першоджерелами, до поглиблення знань із спецпедагогіки і логопсихології та оволодіння методами наукового дослідження.

Для виконання курсової роботи студентам необхідно:

- 1) обрати тему курсової роботи;
- 2) підібрати відповідні літературні джерела згідно досліджуваної проблеми;
- 3) скласти розгорнутий план курсової роботи;
- 4) визначити методологічний апарат дослідження (актуальність, об'єкт, предмет, мету, завдання дослідження тощо);
- 5) підібрати необхідні діагностичні методики; методи логопедичної роботи;
- 6) провести на практиці в умовах навчальних закладів освіти формувальний експеримент;
- 7) детально описати отримані результати і сформулювати загальні висновки дослідження;
- 8) скласти логічно пов'язаний текст курсової роботи;
- 9) оформити курсову роботу згідно з вимогами до наукових праць.

У результаті виконання курсової роботи студенти вдосконалюють і розвивають такі навички та вміння:

- самостійно формулювати проблему дослідження;
- визначати мету, основні завдання, предмет, об'єкт дослідження;
- здійснювати пошук і добір потрібної наукової інформації;
- виявляти та аналізувати мовленнєві порушення у дітей, підбирати адекватні методи логопедичної роботи;
- логічно і аргументовано висловлювати свої думки, пропозиції, робити висновки;
- правильно оформлювати науково-довідковий матеріал;
- публічно захищати підготовлену роботу (робити наукові повідомлення, відповідати на запитання, захищати свою точку зору тощо).

2. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота з курсу «Логопедії» є результатом вивчення наступних дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Корекційна освіта і педагогічна деонтологія», «Основи генетики», «Клініка інтелектуальних порушень», «Спецпедагогіка з історією», «Мовленнєві і сенсорні системи та їх порушення», «Неврологічні основи логопедії», «Інноваційні технології в логопедії», «Основи наукових досліджень у корекційній освіті», «Основи медичних знань», «Логоритміка з методикою викладання», «Теорія та методика виховання дітей з вадами мовлення», «Ігри в логопедичній роботі», «Фізична реабілітація осіб з вадами мовлення», «Загальна, вікова та педагогічна психологія», «Загальна психологія» і має таку структуру:

1. Вступ.
2. Теоретичний розділ.
3. Експериментальний розділ.
4. Висновки.
5. Список використаних джерел.
6. Додатки.

Текст курсової роботи починається із *титульної сторінки* (див. додаток А). У *змісті* повинні бути відображені основні питання, що розглядаються в курсовій роботі (див. додаток Б). Він забезпечує логічну структурність та послідовність викладу матеріалу і визначається обраною темою. Складання змісту, який відзеркалює логіку і план виконання роботи є одним із найважливіших моментів у роботі над курсовим дослідженням. Без попереднього вивчення проблеми в цілому важко визначити питання, які б відображали її суть.

Структура розділів курсової роботи може бути простою або складною, вибір основних питань визначається особливостями теми, а також метою та завданнями дослідження. Формулювання розділів повинно бути чітким, простим та лаконічним. Зміст курсової роботи обов'язково містить

теоретичну та експериментальну частини (опис констатувального, формувального, контрольного етапів дослідження).

У *вступі* курсової роботи описується науковий апарат дослідження: актуальність досліджуваної проблеми, об'єкт, предмет, мета, завдання, а також розглядаються методи і організація дослідження, база дослідження, опис вибірки, структура роботи.

Актуальність роботи у перекладі з латинської означає важливість, практичну значущість досліджуваної проблеми. Курсова робота може претендувати на ступінь актуальності тільки тоді, коли її тема відповідає сучасним проблемам психолого-педагогічної науки. При цьому студент повинен відповісти на запитання: «Чому цю проблему необхідно вивчати?».

При визначенні *об'єкту дослідження* студент повинен знати, що це частина об'єктивної реальності, яка на цьому етапі стає предметом практичної та теоретичної діяльності дитини як соціальної істоти (суб'єкта). *Предмет дослідження* є таким його елементом, який включає сукупність властивостей і відношень об'єкта, опосередкованих дитиною (суб'єктом) у процесі дослідження з певною метою в конкретних умовах.

При визначенні *мети* роботи студент повинен відповісти на питання, чого в результаті виконання роботи він хоче досягнути, що буде кінцевим результатом його роботи.

При описі *методів і організації* дослідження потрібно дати аргументовану характеристику використаних у курсовій роботі методів психоло-педагогічного і логопедичного дослідження. Модифіковані та самостійно розроблені методи описуються більш детально. Обов'язковою вимогою до опису організації дослідження є вказівка місця проведення, кількості осіб, яких досліджували, їхня характеристика тощо.

Огляд психолого-педагогічної, логопедичної літератури в змісті основної частини курсової роботи повинен включати:

- аналіз основних публікацій з теми курсової роботи;
- викладення результатів, які отримані різними авторами;

- приведення науково обґрунтованих фактів, яким студент дає власну інтерпретацію в аспекті теми курсової роботи.

Цей етап роботи потрібно закінчити коротким висновком щодо ступеня вивченості проблеми, що розглядається.

У *теоретичному розділі* курсової роботи студенти повинні дати чітке обґрунтування основних педагогічних, психологічних, логопедичних понять, які використовуються у відповідності до загальної теми курсової роботи (наприклад, таких, як «дефект», «корекція», «компенсація», «дефектологія», «абілітація», «олігофренопедагогіка», «сурдопедагогіка», «логопедагогіка», «діти з особливими потребами», «особистість», «діяльність», «спілкування», «творчість» тощо), виділити і логічно пов'язати основні особливості тих чи інших явищ або сторін спілкування і діяльності, виходячи з загальної теми курсової роботи.

Теоретична частина будується на основі вивчення; аналізу й узагальнення ряду літературних джерел: монографій, брошур, статей, методичних розробок. Студент повинен вибрати з літератури основний матеріал, що стосується досліджуваної проблеми, дати оцінку наукових робіт, висловити свій погляд, чітко, грамотно і логічно обґрунтовано викласти тему, зробити певні методичні або наукові висновки. У тексті оформлюють посилання на цитовану літературу (додаток Г). Згідно з вимогами до наукових робіт теоретичний виклад не повинен перевищувати 1/3 загального обсягу роботи.

Експериментальна частина будується на основі досліджуваного матеріалу, отриманого при обстеженні дітей студентами за допомогою необхідних методик із логопедії. Студент повинен вивчити методику близьку за темою курсової роботи, провести обстеження дітей з особливими потребами, грамотно провести формувальний етап експерименту; обрахувати отримані результати дослідження, представити їх в курсовій роботі та зробити обґрунтовані методичні та наукові висновки.

Найбільш відповідальним етапом є інтерпретація даних, отриманих у

результаті експерименту. Потрібно грамотно і коректно проаналізувати, пояснити й узагальнити отримані дані, сформулювати висновки по експерименту і визначити можливість урахування отриманого результату в навчально-виховному процесі освітнього закладу. Для правильної інтерпретації результатів експерименту студенту необхідно використовувати методи математичної обробки отриманих даних.

Результати експерименту доцільно представити наочно, оформити у вигляді таблиці, діаграми, графіка і т.д.

Висновки є заключною частиною курсової роботи. У ній автором перераховуються основні положення, які були викладені та доводилися в роботі. Висновки повинні бути стислими та змістовними, логічно побудованими.

Висновки ґрунтуються на основі узагальнення якісного аналізу у відповідності із завданням дослідження. Вони повинні чітко розкривати вікові та індивідуальні особливості процесу, що вивчається, властивості особистості випробуваних, накреслювати шляхи подальшого розвитку, виховання та навчання особливих дітей. Мають бути висвітлені конкретні результати власного дослідження. Також слід указати, як використовувати результати експерименту для розв'язання конкретних питань навчання та виховання.

Якщо тема курсової розроблена самостійно та творчо і при цьому окреслені на основі аналізу експериментальних даних питання для подальшого вивчення, то проблема може стати темою бакалаврської чи магістерської роботи.

У кінці курсової роботи подають *список використаних джерел*, які розташовуються за абеткою. Зразки представлено в додатку В.

Протоколи, таблиці, зразки експериментальних матеріалів вміщуються в *додатках*. Їх необхідно оформлювати як продовження курсової роботи на її наступних сторінках, розташовуючи в порядку появи посилань на них у тексті курсової роботи. Кожний додаток повинен починатися з нової

сторінки.

Додаток повинен мати заголовок, розміщений зверху з першої великої літери симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої повинно бути написано слово «Додаток А». Велика літера А позначає додаток.

Додатки слід позначати великими літерами українського алфавіту, за винятком букв Г, З, І, Й, О, Ч, Щ, Ъ, наприклад, «Додаток Б», «Додаток В» тощо.

Робота повинна бути надрукована на одному боці стандартних аркушів з полями, охайно оформлена, сторінки пронумеровані та зшиті палітуркою або подані у папці. Зразки робіт зберігаються на кафедрі педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І. Після написання та відповідного оформлення робота здається на кафедру. Не приймаються роботи, які написані поза закріпленою темою, здані пізніше вказаного терміну, а також такі, що не відповідають вимогам.

Науковий керівник робить висновок про можливість захисту курсової роботи або ж повертає роботу на доопрацювання. Роботи, які дістали незадовільну оцінку при рецензуванні, до захисту не допускаються і повинні бути перероблені.

3. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Обсяг курсової роботи – 30-35 сторінок тексту без врахування додатків формату А-4 українською мовою, інтервал – 1,5, шрифт Times New Roman, кегль 14 у редакторі MS WORD for Windows (версія не нижче 6.0), абзацний відступ – 1,25 см.; вирівнювання по ширині. інтервал шрифту (між буквами і словами) – звичайний, без зміщення; 29-30 рядків на сторінку.

Параметри сторінки: поле верхнє – 2.0 см, нижнє – 2.0 см, лівє – 3.0 см, правє – 1.0 см. Граничні розміри таблиць та малюнків у тексті (104x170) мм², назва таблиці розміщується над таблицею. Мінімальний розмір шифру

таблиць – 10 шт. Малюнки, діаграми подаються відповідної якості, у чорно-білому зображенні. Підпис розміщується під малюнком, діаграмою з позначенням, наприклад, «Рис. 2.», «Діаграма 5.».

Вимоги до оформлення структурних частин роботи

Кожна структурна частина починається з нової сторінки. Заголовки структурних частин: ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ I (РОЗДІЛ II), ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ (великим літерами в центрі рядка без крапки). Відстань між заголовком та наступним текстом повинна бути 2 рядки.

Розділи та підрозділи повинні мати заголовки (назви). Заголовки підрозділів друкують на окремому рядку маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. У кінці заголовка ставиться крапка. Перед заголовком підрозділу ставиться номер з двох арабських цифр, розмежованих крапками: з них перша цифра – номер розділу, друга – номер підрозділу (1.1. (Назва), 1.2. (Назва), 1.3. (Назва)). Не можна розміщувати назву заголовку у нижній частині сторінки, якщо після нього залишається один рядок тексту. Такі структурні частини роботи як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел, додатки не мають порядкового номера.

Нумерація сторінок наукової роботи подається арабськими цифрами без знака № у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, але враховують у загальній нумерації.

Вступ (не більше 2-3 сторінок) розкриває сутність наукової проблеми, її значущість, підстави і вихідні дані для розробки теми, стан розробленості, обґрунтування необхідності проведення дослідження. Далі у вступі подається загальна характеристика наукової роботи у такій послідовності:

Актуальність проблеми (доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми);

Об'єкт дослідження (процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обране для вивчення);

Предмет (міститься в межах об'єкта – саме на ньому повинна бути спрямована увага, оскільки він визначає тему наукової роботи);

Мета (це результат дослідження);

Завдання дослідження, які конкретизують етапи досягнення мети;

Методи дослідження, що застосовані для досягнення поставленої мети;

База дослідження і опис вибірки, де вказується навчальний заклад, кількість учасників експерименту;

Практичне значення одержаних результатів;

Структура роботи (перерахування структурних елементів, з яких складається робота, зазначення загального обсягу сторінок).

Основна частина складається з 2 х розділів (з підрозділами).

У 1 розділі основної частини подають: суть проблеми дослідження на основі опрацьованої літератури (з особливим наголосом на джерелах останніх років і літературі іноземними мовами) і вибір напрямів досліджень (загальний обсяг огляду не повинен перевищувати 1/3 обсягу основної частини наукової роботи).

У 2 розділі подають: опис методики і результати експериментального дослідження (констатувальний, формувальний, контрольний етапи), опис ходу дослідження.

У кінці кожного розділу основної частини потрібно сформулювати висновки-узагальнення (1-2 абзаци), не виділяючи їх як окрему структурну частину. Словосполучення «Основна частина» не вживають як структурний елемент; вона починається заголовком РОЗДІЛ 1.

Висновки (загальні, обсяг до 2 стор.) мають містити стисле викладення теоретичних і практичних результатів, отриманих автором курсової роботи особисто в ході дослідження, а також обґрунтування перспектив проведення подальших досліджень у даній галузі. Загальні висновки повинні відповідати

поставленим завданням. (Посилання на інших авторів, їхнє цитування, а також наведення загальновідомих істин не допускаються).

Посилання в тексті наукової роботи робляться в квадратних дужках з наведенням порядкового номеру джерела у списку використаних джерел та номера (номерів) сторінок: [18, с. 13] або [18, с. 13-26]. Список використаних джерел подається за абеткою.

Список використаних джерел подається згідно з вимогами ВАК (Бюлетень ВАК України, № 3, 2008, С. 9-13). У списку слід розрізняти тире (alt+0150) та дефіс, наприклад: – 1986. – Т. 7, № 6. – С. 79-83. Список повинен містити не менше 25-30 джерел.

Курсова робота повинна бути охайно оформлена, сторінки пронумеровані та зшиті. Джерела, які цитуються лише в додатках, повинні розглядатися окремо від тих, що цитуються в основній частині курсової роботи, і повинні бути перераховані в кінці кожного додатку в переліку посилань.

Додатки повинні мати загальну з основним текстом наскрізну нумерацію.

4. ЗАХИСТ КУРСОВИХ РОБІТ

Робота, написана відповідно до вищевказаних вимог, допускається до захисту. Курсова робота захищається перед кафедральною комісією.

До захисту студент повинен ознайомитися з рецензією та ліквідувати вказані недоліки, підготувати коротке повідомлення про виконане теоретичне та експериментальне дослідження, його висновки. Необхідно добре знати зміст курсової роботи, щоб вільно оперувати основними її положеннями.

На захисті повідомляється назва теми, перелік питань, висвітлених в роботі, предмет, об'єкт, мета та завдання дослідження, розкривається основний зміст виконаної роботи, методика дослідження, одержані результати та власні висновки. Також студент дає відповідь на запитання,

поставлені в рецензії керівником, та відповіді на запитання членів комісії.

Після захисту на основі рецензії керівника та рівня захисту курсова робота дістає остаточну оцінку.

Оцінка *«незадовільно» (F і FX) (0-59 балів)* одержує робота, в якій відсутня чітка постановка проблеми, план складений неправильно або відсутній. Не визначені предмет, об'єкт, мета та завдання дослідження. У викладі матеріалу немає логіки, низький науково-теоретичний рівень, зустрічаються серйозні помилки та неточності, мало та поверхово опрацьована педагогічна та психологічна література, немає посилань на авторів, немає достатньої самостійності при аналізі першоджерел, дібрані випадкові приклади, не розроблена (або погано розроблена) методика дослідження, відсутні результати експериментальних досліджень (або подані результати обстеження незначної кількості дітей з особливими потребами (5-12 осіб), відсутній формувальний етап дослідження, відсутня статистична обробка даних, робота написана неграмотно, неохайно, не дотримані норми виконання курсових робіт, результати обстежень (первинні матеріали) не представлені у додатках. Оформлення списку літератури не відповідає вимогам. Також одержують незадовільні оцінки списані роботи.

Оцінка *«задовільно» 60-73 бали (E,D)* ставиться за роботу, у якій основні питання теми висвітлені поверхово та непослідовно, зустрічається багато неточностей, нечітко визначені мета та завдання, предмет та об'єкт дослідження, містить несистематизовані результати експериментальних досліджень, які не отримали належної статистичної оцінки. Дослідження проводилось на малій вибірці особливих дітей. Застосовувалась лише одна логопедична методика щодо завдань дисципліни, з якої студент писав роботу, відсутній формувальний етап дослідження. Висновки сформульовані нечітко. У додатку подані не всі результати індивідуальних обстежень. Оформлення списку літератури не відповідає вимогам. Робота недбало оформлена, подана на перевірку несвоєчасно. Під час захисту курсової роботи студент показує неглибокі знання щодо змісту виконаної ним роботи, відповідає невпевнено,

розгублено.

Оцінку **«добре» 74-89 балів (С-В)** одержує робота, виконана на належному науково-теоретичному рівні, у якій досить повно та послідовно висвітлені питання теми, основні положення переконливо аргументовані. Правильно визначені предмет, об'єкт, мета, гіпотеза і завдання дослідження. Робота гарно оформлена, правильно складений план, вказані цитати та джерела. Експериментальна частина містить результати обстеження однієї групи за кількома логопедичними (психологічними) методиками, які отримали належну математико-статистичну оцінку, представлені у таблицях, графіках, діаграмах, адекватно інтерпретовані, подані у додатках. У повному обсязі описано констатувальний, формувальний і контрольний етапи дослідження. Обсяг вибірки становить 20-30 осіб. Оформлення списку літератури відповідає вимогам. Під час захисту курсової роботи студент показує глибокі знання щодо змісту виконаної ним роботи, відповідає впевнено.

Оцінку **«відмінно» 90-100 балів (А)** заслуговує робота, в якій чітко окреслені предмет, об'єкт, мета, гіпотеза та завдання дослідження, правильно складений план, дається ґрунтовний самостійний аналіз теоретичного та фактичного матеріалу, вдало обґрунтована процедура дослідження, правильно здійснений кількісний та якісний аналізи, сформульовані самостійні обґрунтовані висновки та цікаві пропозиції, підведені підсумки теоретичного та експериментального дослідження. Експериментальна частина містить результати за двома і більше логопедичними (психологічними) методиками. У повному обсязі описано констатувальний, формувальний і контрольний етапи дослідження. Результати отримали математико-статистичну оцінку особливостей досліджуваного явища, якісно проінтерпретовані, подані у вигляді таблиць чи графічно. У додатках подано результати індивідуальних обстежень у повному об'ємі. Обсяг вибірки становить 50-60 осіб. Оформлення списку літератури відповідає вимогам. Під час захисту курсової роботи студент показує глибокі знання щодо змісту

виконаної ним роботи, відповідає впевнено.

5. ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Методика розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку із ЗНМ III рівня.
2. Особливості розвитку словникового запасу у дітей дошкільного віку із псевдобульбарною дизартрією.
3. Особливості засвоєння складової структури слова дітьми із ЗНМ III рівня.
4. Особливості мовленнєвої підготовки дітей із ЗНМ до шкільного навчання.
5. Напрямки логопедичної роботи з формування мовлення у дітей з фонетико-фонематичною недорозвиненням мовлення.
6. Особливості формування навичок письма у дітей з дизартрією та їх корекція.
7. Зміст та напрямки логопедичної роботи з формування і розвитку словника дітей.
8. Корекційно-логопедична робота з подолання поліморфної дислалії.
9. Методика розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку з вадами мовлення.
10. Особливості розвитку словникового запасу у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.
11. Особливості мовленнєвого розвитку дошкільників зі стертою формою дизартрії.
12. Особливості засвоєння складової структури слова дітьми із ЗНМ III рівня.
13. Особливості логопедичної ритміки в системі корекційної роботи з подолання заїкання.
14. Особливості формування графо-моторних навичок у дошкільників з дизартрією.

6. ПРИКЛАДИ ПЛАНІВ-ПРОСПЕКТІВ КУРСОВИХ РОБІТ

Тема 1: «Особливості формування фонетико-фонематичної сторони мовлення у дітей із ЗНМ»

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати, розробити і апробувати корекційно-розвивальну технологію з формування фонетико-фонематичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.

Об'єкт дослідження – особливості фонетико-фонематичної сторони мовлення дітей дошкільного віку із ЗНМ.

Предмет дослідження – процес формування фонетико-фонематичної сторони мовлення у дошкільників із ЗНМ.

Завдання дослідження:

1. Опрацювати психолого-педагогічну і спеціальну методичну літературу з проблеми дослідження.
2. Провести дослідження стану фонетико-фонематичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку із ЗНМ.
3. Теоретично обґрунтувати і розробити корекційно-розвивальну технологію з формування фонетико-фонематичної сторони мовлення у дітей із ЗНМ.
4. Експериментально перевірити ефективність розробленої логопедичної технології в умовах корекційно-освітнього процесу.

ЗМІСТ

ВСТУП.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ПОРУШЕННЯ ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ.

1.1. Сучасні наукові уявлення про фонетико-фонематичну систему та її розвиток.

1.2. Загальна характеристика мовлення дітей із ЗНМ.

1.3. Методи і прийоми розвитку фонетико-фонематичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку з загальним недорозвиненням мовлення.

РОЗДІЛ II. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ.

2.1. Вивчення стану формування фонетико-фонематичної системи мовлення у дошкільників із ЗНМ.

2.2. Методика формування фонетико-фонематичних функцій у дітей із ЗНМ.

2.3. Аналіз результатів контрольного етапу дослідження.

ВИСНОВКИ.

ЛІТЕРАТУРА.

ДОДАТКИ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти [Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л. та ін.] ; наук. керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д. пед. н. – Київ : ТОВ «МЦФЕР–Україна», 2012. – 26 с.
2. Богуш А. М. Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах : підручн. для студентів вищ. навч. закл. / А.М. Богуш. – Київ : ВД «Слово», 2008. – 440 с.
3. Бондарь В.І. Дефектологічний словник: навчальний посібник / В.І. Бондарь, В.М. Синьова. – Київ : «МП Леся», 2011. – 528 с.
4. Брушевська І. М. Методичні аспекти логопедичного супроводу дітей-логопатів старшого дошкільного віку/ І. М. Брушевська, О. Л. Цимбалюк // Логопед. – 2014. – №6. – С. 2-4.
5. Дитина : програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 р. / Кочина Л. П., Кузьменко В. У., Кудикіна Н. В. та ін. ; наук. кер. Проскура О. В. – Київ : Університет, 2012. – (Програми).
6. Дитина в дошкільні роки : комплексна додаткова освітня програма / Богуш А. М., Амацьєва О. П., Байєр О. М. та ін. ; наук. кер.: д. пед. н., Крутій К. Л. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2011. – 188 с. – (Програми).

7. Рібцун Ю. В. Дитина із порушенням мовленнєвого розвитку / Ю. В. Рібцун // Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами : навч.-метод. посіб. у 9 кн. / за заг. ред. А. А. Колупаєвої. – Київ : ТОВ ВПЦ «Літопис-XX». – 2010. – Книга 9. – 36 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
8. Соботович Є. Ф. Нормативні показники мовленнєвого розвитку дитини дошкільного віку / Є.Ф. Соботович // Дефектологія. – 2003. – № 2.– С. 16.
9. Соботович Є. Ф. Концепція стандарту спеціальної освіти дітей дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку / Є. Ф. Соботович // Дефектологія. – 2002. – №1. – С. 11-12.
10. Тарасун В. Формування мовної особистості – новий напрям логопедичної роботи / В. Тарасун // Дефектологія. – 2007. № 4 – С. 3-11.
11. Шеремет М. К. Логопедія. Підручник, друге видання, перероблене та доповнене / М.К. Шеремет. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. – 672 с.

Тема 2: «Формування лексичної сторони мовлення у дітей із ЗНМ»

Мета дослідження – розробити напрями і зміст подолання порушень лексичної сторони мовлення у дітей із ЗНМ .

Об’єкт дослідження – особливості лексичної сторони мовлення дітей дошкільного віку із ЗНМ.

Предмет дослідження – процес формування лексичної сторони мовлення у дошкільників із ЗНМ.

Завдання дослідження:

1. Здійснити аналіз вітчизняних і зарубіжних психолого-педагогічних літературних джерел з проблеми формування лексичної сторони мовлення у дітей із ЗНМ дошкільного віку.

2. Виявити структурні компоненти мовлення й охарактеризувати їх особливості у дітей із ЗНМ дошкільного віку.

3. Визначити напрями і зміст формування лексичної сторони мовлення у дітей із ЗНМ.

4. Розробити та експериментально перевірити визначені напрями та зміст формування лексичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку із ЗНМ в умовах ДНЗ.

ЗМІСТ

ВСТУП.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЛЕКСИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ.

1.1. Розвиток лексичної сторони мовлення в онтогенезі.

1.2. Загальна характеристика мовлення дітей із ЗНМ.

1.3. Особливості розвитку лексичної системи мовлення у дітей із ЗНМ.

1.4. Напрямки логопедичної роботи з корекції формування лексики у дітей із загальним недорозвиненням мовлення.

РОЗДІЛ II. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ.

2.1. Методика обстеження лексичної системи мовлення у дітей із ЗНМ.

2.2. Корекційно-розвивальна робота з формування лексики дошкільників із ЗНМ.

2.3. Аналіз результатів дослідження.

ВИСНОВКИ.

ЛІТЕРАТУРА.

ДОДАТКИ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В.,

Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. – Київ : Видавництво, 2012. – 26 с.

2. Боклащук Н. Д. Технології мовленнєвого розвитку. Різновікові групи / Н. Д. Боклащук // Логопед. – 2014. – № 8. – С. 32-36.

3. Бондарь В.І. Дефектологічний словник: навчальний посібник / В.І. Бондарь, В.М. Синьова. – Київ : «МП Леся», 2011. – 528 с.

4. Брушевська І. М. Методичні аспекти логопедичного супроводу дітей-логопатів старшого дошкільного віку/ І. М. Брушевська, О. Л. Цимбалюк // Логопед. – 2014. – №6. – С. 2-4.

5. Гончаренко А.М. Розвиток мовленнєвої компетентності старших дошкільників: Навч.-метод. посіб. до Базової прогр. розв. дитини дошк. віку «Я у світі» / А.М. Гончаренко. – Київ : Світич, 2009. – 160 с.

6. Горай І.В. Формування лексико-граматичної сторони мовлення у дітей із ЗНМ / І.В. Горай // Реабілітаційна педагогіка: Теорія і практика. – Полтава : ПДПУ, 2009. – С. 50.

7. Державна національна програма «Освіта. Україна ХХІ століття» // Освіта –1993. – № 44-46. – С. 5.

8. Закон України «Про дошкільну освіту» //Дошкільне виховання. –1998. –№2. — С. 3-8.

9. Заплатна С.М. До питання обстеження синонімічних засобів у дітей із загальним недорозвиненням мовлення / С.М. Заплатна // Теорія і практика сучасної логопедії: збірник наукових праць: Вип. 3. – Київ : Актуальна освіта, 2006. – С. 35-41.

10. Заплатна С.М. Особливості логопедичної роботи з формування складової структури слів у дітей із загальним недорозвиненням мовлення / С.М. Заплатна // Актуальні проблеми сучасної логопедії: Матеріали конференції. – К : РВЦ КПДЮ, 2007. – (Серія «Столична освіта»). – С. 3-45.

11.Марченко І.С. Спеціальна методика початкового навчання української мови(логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників) Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

Спеціальність: Корекційна освіта (логопедія). / І.С. Марченко. – Київ : Видавничий дім «Слово», 2010. – 288 с.

12. Мاستюкова Е.М. Дефекты речи и их происхождение / Е.М. Мاستюкова. // Причины возникновения и пути профилактики аномалий развития у детей – Москва : АПН СССР, 1985. – С. 73-95.

13. Соботович Є. Ф. Нормативні показники мовленнєвого розвитку дитини дошкільного віку / Є.Ф. Соботович //Дефектологія. – 2003. – № 2.– С. 16.

14. Соботович Є.Ф. Критерії оцінювання мовленнєвого розвитку дитини (у його лексичній ланці) на різних вікових етапах. Нормативні показники мовленнєвого розвитку (у його граматичній ланці) дитини дошкільного віку / Є.Ф. Соботович // Дефектологія. – 2003. – №2. – С. 2-11.

15. Соботович Є.Ф. Особливості засвоєння дітьми із НЗНМ узагальненого лексичного значення слова та його понятійної співвіднесеності / Є.Ф. Соботович., Л.І. Трофименко // Дефектологія. – 2000. – №1. – С. 16-19.

16.Соботович Є. Ф. Концепція стандарту спеціальної освіти дітей дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку / Є. Ф. Соботович // Дефектологія. – 2002. – №1. – С. 11-12.

17.Тарасун В. Формування мовної особистості – новий напрям логопедичної роботи / В. Тарасун // Дефектологія. – 2007. – № 4. – С. 3-11.

18.Трофименко Л. І. Новий зміст корекційного навчання з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ II-III ступенів / Л.І. Трофименко // Дефектологія. – 2007. – №3. – С.34-40.

19. Шеремет М. К. Логопедія. Підручник, друге видання, перероблене та доповнене / М.К. Шеремет. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. – 672 с.

7. ЛІТЕРАТУРА

1. Андросова В. М. Дислалія : хрестоматія. Ч. I : навч. посібник для студентів напряму підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» вищих педагогічних навчальних закладів / упор. В. М. Андросова. – Суми : СумДПУ

імені А. С. Макаренка, 2012. – 264 с.

2. Андросова В. М. Дислалія : хрестоматія. Вади вимови звуків і шляхи їх подолання у працях вчених-логопедів Росії та України. Ч. II : навч. посібник для студентів напряму підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» вищих педагогічних навчальних закладів / упор. В. М. Андросова. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. – 392 с.

3. Андросова В. М. Дислалія : хрестоматія. Ч. III : навч. посібник для студентів напряму підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» вищих педагогічних навчальних закладів / упор. В. М. Андросова. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – 112 с.

4. Андросова В. М. Використання монтессорівських сенсорних вправ для розвитку і корекції мовлення у дітей дошкільного віку / В. М. Андросова // Сучасні проблеми логопедії та реабілітації : матеріали I обласної науково-практичної конференції м. Суми. – Суми : СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2010. – С. 86-92.

5. Андросова В. М. Логопедична практика в дошкільному навчальному закладі : Навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки «Корекційна освіта» (Логопедія) вищих педагогічних навчальних закладів. – Суми : СумДПУ ім. А. С.Макаренка, 2012. – 260 с.

6. Заушнікова М. Ю. Комунікативна компетентність майбутнього логопеда: поняття, зміст та структура / М. Ю. Заушнікова // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Додаток 3 до Вип. 36, Том II (18) : Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». – К. : Гнозис, 2016. – С. 33-40. – 470 с.

7. Зелінська К.О. Арттерапія для дітей з особливими потребами / К.О. Зелінська, А.І. Кравченко // зб. Наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – Вип. 15. Серія: соціально-педагогічна. – Камнець Подільський : Аксіома, 2010. – С. 48-51.

8. Зелінська К.О. Можливості використання лялькового театру в роботі з

розумово відсталими дітьми молодшого шкільного віку /Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / За ред. В. О. Гаврилова, В.І. Співака. – Вип ІХХ. У двох частинах. Частина 2. Серія: Соціально-педагогічна. – Кам'янець-Подільський : Медобори – 2006, 2012. – С. 81-88.

9. Зелінська К.О. Роль елементів театральної діяльності у подоланні комунікативної дезадаптації молодших школярів з порушеннями інтелектуального розвитку / К. О.Зелінська // Матеріали І обласної науково-практичної конференції: – Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка. – 2010. – С.135- 141.

10.Зелінська-Любченко К. О. Розвиток мовленнєвої діяльності у дошкільників в умовах онто- та дизонтогенезу / К. О. Зелінська-Любченко // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки) : збірник наукових праць : вип. 7, у 2 т./ за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова. – Кам'янець-Подільський : ПП Медобори – 2006, 2016. – Т. 1. – С. 144-154.

11.Зелінська-Любченко К. О. Фізіологічні механізми мовленнєвої діяльності / К. О. Зелінська-Любченко // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки : збірник наукових праць / За ред.. проф. А. Л. Ситченка – №1 (52), лютий 2016. – Миколаїв : МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2016. – С. 277-281.

12. Ємяшева М.Ю. Застосування казкотерапії як методу психокорекції / М.Ю. Ємяшева // Сучасні проблеми логопедії та реабілітації : матеріали І міського науково-практичного семінару: – Суми : СумДПУ ім. А.С. Макаренка. – 2009. – С.13-19.

13.Коррекционная педагогика в начальном образовании: учеб. пособ. для студ. сред. пед. учеб. завед. / под ред. Г.Ф. Кумариной. – Москва : Академия, 2001. – 320 с.

14.Коррекционная педагогика: Основы обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии: учеб. пособ. для студ. сред. пед. учеб. завед. /под ред. Б.Пузанова. – Москва : Академия, 1999. – 157 с.

15. Коррекционная педагогика: учебное пособие / Т.Г. Никуленко, С.И. Самыгин. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2009. – 445 с.
16. Кравченко А.І. Анатомія, фізіологія, патологія дітей і підлітків / Кравченко А.І., Мороз Л.В. – Навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Корекційна освіта» (логопедія) вищих педагогічних навчальних закладів. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2011. – 182 с. (Гриф МОН МС України, лист № 1/11-2653 від 28.02.12.).
17. Кравченко А.І. Арттерапія та артпедагогіка в логопедичній роботі з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку / Кравченко А.І., Ливиненко В.А. – Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів – Суми : 2012. – 136 с. (Гриф МОНМСУ лист № 1/11-18103. від 21.11.2012 р.).
18. Кравченко А. І. Корекції заїкання засобами комплексної фізичної реабілітації: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / А.І. Кравченко. – Суми, 2013. – 178 с. (Гриф МОН МС України, лист № 1/11-11538 від 15.07.13 р.). (7,4 друк. арк.).
19. Кравченко А. І. Застосування засобів арттерапії у роботі з дітьми молодшого шкільного віку, що мають відхилення інтелектуального розвитку/ А.І. Кравченко, К.О.Зелінська : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів – Суми, 2013. – 178 с. (Гриф МОН МС України, лист № 1/11-17359 від 13.11.13 р.).
20. Кравченко А. І. Арттерапія у корекційно-логопедичній роботі серед дітей з порушеннями психофізичного розвитку: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. /Кравченко А. І., Литвиненко В. А., Зелінська К.О. – Суми : Видавництво СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2012. – 184 с.
21. Кравченко А.І. Вступ до спеціальності /Навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Корекційна освіта» (Логопедія) вищих педагогічних навчальних закладів./Кравченко А.І., Мороз Л.В., Кравченко І. В. – Суми : СумДПУ ім.А. С.Макаренка, 2012.– 268 с.

22. Ласточкіна О.В. Логопедичний масаж: курс лекцій. / Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Корекційна освіта. Логопедія». – Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2012. – 100 с.
23. Логопедія: [учебник] / Под ред. Волковой Л.С. и Шаховской С.Н. – Москва : Владос, 2006. – 485 с.
24. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. – 375 с.
25. Логопедія / [В. В.Тарасун, С. Ю. Конопляста, В.О. Кондратенко та ін.]; за ред. М.К. Шеремет. – [2-е вид.]. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. – 672 с.
26. Кривцова О.Я. Корекційно-логопедична робота з подолання заїкання у підлітків // Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова: серія 19. Корекційна педагогіка та психологія. зб. наук. праць. – Київ. – 2012. – № 22. – 12 с.
27. Ласточкина О. В. Пізнавальні завдання випереджаючого характеру у навчанні старших дошкільників із тяжкими порушеннями мовленнями / О. В. Ласточкина, А. І. Кравченко // Науковий часопис імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія : збірник наукових праць. – Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова. – 2010 р. – № 15. – С. 137-140.
28. Мороз Л.В. Характеристика рухливості у суглобах дітей молодшого шкільного віку з ДЦП / Л.В. Мороз // Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: матеріали І обласної науково-практичної конференції. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка. – 2010. – 244 с. – С. 72-78.
29. Логопедичний масаж : курс лекцій для студентів спеціальності «Корекційна освіта. Логопедія» / упор. О. В. Ласточкіна. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. – 100 с.
30. Огнєва Т. О. Методика застосування точкового масажу у дітей молодшого шкільного віку при заїканні / Т. О. Огнєва, А. І. Кравченко // Сучасні оздоровчо-реабілітаційні технології : збірник наукових праць. – Луцьк: Луцький інститут розвитку людини Університет «Україна», 2010. – № 5. – С.

64-67.

31. Соціально-правове забезпечення : навч. посібник для студентів спеціальності «Корекційна освіта. Логопедія» / упор.: О. В. Ласточкина. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. – 140 с.
32. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ : Альма-матер, 2003. – 436 с.
33. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – Київ : Літера ЛТД, 2006. – 128 с.
34. Филичєва Т.Б. Основы логопедии: [учебное пособие] / Т.Б. Филичєва, Н.А. Чевелєва, Г.В. Чиркина. – Москва : Просвещение, 1989. – 223. с.
35. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – Київ : КНТ, 2008. – 380 с.
36. Хитрюк В.В. Основы дефектологии: [учеб. пособие] / Вера Валерьевна Хитрюк. – Минск : Издательство Гревцова, 2009. – 279 с.
37. Шеремет М. К. Організація корекційно-розвивальної роботи в групах для дітей із порушеннями мовлення (орієнтовне планування та методичні рекомендації) / М. К. Шеремет, Л. Л. Стахова, І. В. Кравцова, А. І. Кравченко. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – 186 с.
38. Шеремет М.К. Формування усного зв'язного висловлювання у дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення / М.К. Шеремет, І.В. Сергєєва // Педагогіка та методика спеціальні: зб. наук. ст. НПУ ім. М.П. Драгоманова. – Київ. – 2001. – Вип. 2. – С. 100-106.

8. ДОДАТКИ

Додаток А

Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра педагогіки і психології (дошкільної та корекційної)
імені проф. Поніманської Т.І.

Курсова робота

з логопедії

на тему:

**«Формування лексичної сторони мовлення у дітей
із ЗНМ»**

Студентки ІУ курсу, групи ДКО-41
денного відділення
спеціальності 012 «Дошкільна освіта».
Малиш І.М.

Керівник: _____

Національна шкала _____

Кількість балів _____ Оцінка ECTS _____

Член комісії _____

Член комісії _____

Член комісії _____

Рівне – 2018 рік

Зразок змісту курсової роботи з логопедії на тему: «Методика розвитку зв'язного мовлення у дітей-логопатів дошкільного віку»

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
1.1. Зв'язне мовлення та особливості його утворення у дітей дошкільного віку	8
1.2. Особливості зв'язного мовлення у дошкільників з мовленнєвими порушеннями	17
1.3. Психологічні особливості дітей з вадами мовлення	22
РОЗДІЛ II. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ З ВАДАМИ МОВЛЕННЯ	
2.1. Результати констатувального етапу дослідження особливостей розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку з вадами мовлення	29
2.2. Результати формувального і контрольного етапу дослідження розвитку зв'язного мовлення дошкільників з вадами мовлення	37
2.3. Методичні рекомендації батькам та педагогам щодо розвитку зв'язного мовлення у дітей з мовленнєвими порушеннями	44
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53
ДОДАТКИ	55

Додаток В

Зразок оформлення списку використаних джерел

1. Арендарук А. О. Проблеми загального недорозвинення мовлення у дітей / А. О. Арендарук. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.rusnauka.com/14 NPRT 2011/Medecine/7 86151.doc.htm](http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2011/Medecine/7_86151.doc.htm). – Заголовок з екрану.
2. Артемова Л. В. Вчись граючись. Навколишній світ у дидактичних іграх дошкільнят / Л.В. Артемова.– Київ : Томіріс, 1995. – 112 с.
3. Баль Н. М. Актуальні проблеми діагностики мовленнєвих порушень у дітей / Н. М. Баль // Актуальні проблеми корекційної освіти (педагогічні науки). Зб. наук. пр. / за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова. – Вип. 1. – Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2010. – С. 22-29.
4. Бондар В. І. Проблеми корекційного навчання у спеціальній педагогіці : навч. пос. / В. І. Бондар. – Київ : Наш час, 2005. – 176 с.
5. Кочерга О. Психофізіологія раннього дитинства / О. Кочерга. – Київ : Шк. світ: Вид. Л. Галіцина, 2006. – 120 с.
6. Кравцова Е. Готовность к школе / Е. Кравцова, Г. Кравцов // Дошкольное воспитание. – 1991.- №7. – С. 81-84.
7. Кузьменко В.У. Розвиток індивідуальності дитини 3–7 років: Монографія / В.У. Кузьменко. – Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2005. – 354 с.
8. Миронова С. П. Основи корекційної педагогіки: навч.-метод. посіб./ С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвєєва; [за заг. ред. С. П. Миронової]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – 264 с.
9. Обдаровані діти: виявлення, діагностика і розвиток / за ред. В.Ф. Моргуна. – Полтава, 1995. – 171 с.
10. Піроженко Т. Особистість дошкільника: перспективи розвитку: навч.-метод. посіб. / Т. Піроженко. – Тернопіль : Мандрівець, 2010. – 136 с.

11. Шеремет М. К. Фізіологічні і психологічні передумови мовленнєвого розвитку дітей у нормі і патології / М. К. Шеремет // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія : зб. наук. пр. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2013. – № 23. – С. 299.
12. Engerton, R. V. The hidden majority of individuals with mental retardation and intellectual disabilities. – Baltimore : Books, 2001. – P. 3-21
13. Mental retardation Definition classification and systems of support / Ed R. Lukasson. – 10 ed. – Washington, D.C. : AAMR, 2002. – 260 p.

Додаток Г

Приклад посилання в тексті курсової роботи на цитату, взяту з літературного джерела, яке значиться в списку літератури під № 12, зі сторінки 63 (посилання оформляється в квадратних дужках):

У своїх працях Дуткевич Т.В. зазначає, що «сюжет та зміст гри визначені задумом дітей, тому становлять основу уявної ситуації як неодмінної психологічної умови сюжетно-рольової гри» [12, 63] або [12, с.63].

ЗМІСТ

1. ХАРАКТЕРИСТИКА КУРСОВОЇ РОБОТИ	3
2. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ	5
3. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	9
4. ЗАХИСТ КУРСОВИХ РОБІТ	12
5.ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ.....	15
6.ПРИКЛАДИ ПЛАНІВ-ПРОСПЕКТІВ КУРСОВИХ РОБІТ.....	16
7.ЛІТЕРАТУРА	22
8. ДОДАТКИ	27

Косарєва Г.М., Руденко Н.М., Степанова О.І.

Методичні рекомендації до виконання курсових робіт з дисципліни
«Логопедія» / Укл. Г. М. Косарєва, Н. М. Руденко, О. І. Степанова. –

Рівне: РДГУ, 2018. – 32 с.